

THOMAS WIDDERSHOVEN

EEN FILOSOOF AAN HET DESIGNROER

Hij combineert de bestuursbaan met de leiding over Thonik, het bekende grafisch-ontwerpbureau dat hij oprichtte met partner Nikki Gonnissen (dit jaar zijn ze twintig jaar een stel). Zijn eerste kennismaking met de DAE dateert uit 1993: „Nikki studeerde af in Utrecht, ik aan de Rietveld in Amsterdam. Op dat moment werd Droog Design geboren in Milaan. Renny Ramakers en Gijs Bakker presenteerden er een selectie van werk van de Design Academy. Wat daar getoond werd, daar hadden we de indruk van en het gevoel bij: dit is onze generatie. De thema's die zij behandelden en het soort beelden dat ze maakten, hadden verwantschap met ons grafisch werk.”

In 1996 was er een expositie in Duitsland: „Mentalitäten. Dat was een soort driehoek door Nederland: wij in Amsterdam, in Eindhoven gebeurde al veel en de Rotterdamse designprijs die andersoortige en multidisciplinaire ontwerpen bij elkaar bracht. Exposanten en genomineerden die we nu zien als typisch Dutch Design, maar dat moesten we toen nog uitvinden. Ik heb me dus altijd verwant gevoeld met de ontwerpers die hier vandaan komen, ook met de docenten. Zo kwam de DAE voor mij tot leven, zo ben ik de DAE altijd blijven volgen.”

Dat leidde onder meer in 2001 tot een semester lesgeven, na docentschappen grafisch ontwerpen in Arnhem en 3D-ontwerpen aan de Gerrit Rietveld Academie.

Groter beeld

De geboren Maastrichtenaar (hoor je niks van) voelt zich thuis bij de DAE: „Mooie spullen zijn leuk. Maar op een academie leer je an-

Sinds april is hij creatief directeur van 040-trots Design Academy Eindhoven (DAE). Een goed gesprek met Thomas Widdershoven over filosofie, design, de maatschappij, jezelf zijn en karpers.

TEKST: MARIE-JOSÉ DEKKERS

FOTO'S: GERARD VAN HAL

ders naar die dingen kijken; er zit een wereldbeeld achter, of een sociale agenda.”

Is dat de link met zijn studie filosofie in Amsterdam? „Een groter beeld zien? Ja. Maar dat is ook typerend voor de designgeneratie die sinds 1993 aan bod komt. Daarvoor had je het postmodernisme; erg bezig zijn met ironisch verwerken van dingen en materialen die niet bij elkaar passen. Vormgedreven dus, terwijl de generatie erna veel meer ideeëngedreven werd.” Functiegedreven ook? Hij lacht gul: „Nou, echt functioneel zijn we nou ook weer niet helemaal; dat is een lang debat. Het gaat over een functie, maar dat wil niet zeggen dat iets ook functioneel is. Sommige dingen zijn behoorlijk onhandig.”

Lekker hierheen komen

Thomas is in zijn nopjes met de job en het collegiaal, driekoppig bestuur. „Ik voel me hier gewoon thuis, welkom in Eindhoven en verwelkomd door het beroepenveld; dat geeft je

ook vleugels. Het mooie van de DAE is, en dat is uniek in de wereld en in elk geval in Nederland, dat er een parttime directeur is met een eigen praktijk, die designer is.”

Valt dat te combineren? „Zo voelt het wel. Ik werk hier twee dagen per week en ik kijk er telkens naar uit. Tot nu toe stop ik er meer dan zestien uur in, maar bij mij zijn leven en werk verweven.” Dus Thomas heeft geen negen-tot-vijfmentaliteit? Het antwoord is weer een gulle lach. Vaste dagen zijn het niet: „Kan niet, ik zit ook vaak in het buitenland. Maar nu met de Dutch Design Week ben ik er de hele week, dan moet ik ergens anders weer wat inhalen.”

Thonik zit in Amsterdam, waar hij ook woont: „Naast het Amstelstation. Dus hierheen komen is heel, heel erg lekker; een uur en een kwartier relaxed werken zonder overstappen.” Is hij wel genoeg hier om de stad te snappen, te voelen en te proeven? „Rob van Gijzel is zo aardig geweest om me rond te leiden. Dat was een snelle cursus 'Eindhoven'; stelde ik ontzettend op prijs. En tegelijk gaan deuren toch wel gemakkelijk voor me open, omdat de DAE zo'n bijzondere plek binnen de stad heeft. We zijn nu bijvoorbeeld bezig met een tentoonstelling, samen met het Van Abbemuseum tijdens de DDW. Maar het leuke van deze baan is de toegang tot de industrie, en de TU/e. Juist gebieden van de samenleving waar ik nog niet veel van weet, maar wel veel interesse in heb. Zo'n Eindhovense gemeenschap is bijzonder: niet te groot, wel met internationale allure, veel potentie en – voelbare economische – groei. Ik voel dat Eindhoven toegankelijk is. Niks ten nadele, maar het is op bepaalde punten nog een dorp.”

Om er vergoelijkend aan toe te voegen dat ie Amsterdam ook een werelddorp noemt.

**'IK WIL DE REURING
ROND DIT INSTITUUT
DOOR LATEN GAAN
EN RICHTING GEVEN'**

„Maar hier zitten echte serieuze bedrijven, onderzoeken, activiteiten en een universiteit; er gebeurt wel wat. Het is mijn voorrecht te mogen meemaken dat de Design Academy daar permanent aan bijdraagt.”

Koers

Dat voorrecht viel hem ten deel na de geijkte weg: solliciteren op de advertentie. Daarin lag al de oplossing voor de perikelen rond zijn voorganger Anne Mieke Eggenkamp: „Eerst een creatief directeur vinden, daarna een onderwijsdirecteur. Omdat ik uit een andere wereld kom dan het onderwijs en het bestuur heb ik heel hard mijn best gedaan daar een routinier voor te zoeken en die in Tonny Holtrust gevonden. We vullen elkaar prima aan. Bovendien – en dat heb ik wel uitgezocht voordat ik solliciteerde – hebben Igor van Hooff en interimmer Ton Wagemakers de tent draaiende en het schip op koers gehouden. Ik stapte dus niet in problemen. Er was alleen behoefte aan nieuw elan, aan iemand in de directie die écht de taal begrijpt van de hoofden en de docenten en tóch een bredere kijk heeft op de belangen. In die zin zit ik hier voor iedereen in het instituut. En ik herkende me in die combinatie.”

Wat hij wil bereiken: „De reuring rond dit instituut door laten gaan en richting geven, maar dan reflexiever, begripsmatiger en conceptueler dan tot nu toe.” En: „Ik zie dat er een markt is voor heel veel vragen waarop ontwerpers een antwoord kunnen bedenken. De rol van DAE daarin wil ik zichtbaar houden. Ontwerpers willen in de maatschappij ingrijpen, in sociale verbanden werken en zo bijvoorbeeld problemen in de zorg oplossen. Super interessant.”

Hij heeft niet het gevoel dat een andere koers nodig is. „Dat ik iets dramatisch moet doen om van de DAE wat anders te maken. Maar ik ben wel altijd aan het sturen en bijsturen, want verdergaan op dezelfde weg kan nooit. Ik wil gewoon bepaalde belangrijke zaken aan het instituut meegeven en daardoor verandert de richting enigszins.”

Self Unself

Welke kant op en welke belangrijke zaken, dat onderzoekt hij nu in de Graduationshow (tot 27 oktober – MJD) en in een tentoonstelling in het Van Abbemuseum (tot 17 november – MJD) rond het thema 'Self Unself'. Huh? Dat klinkt boeddhistisch... „Zit er ook een beetje in. We hebben natuurlijk een hyperindivi-

dualistische tijd gehad, waarin we toch gereduceerd werden tot consumenten. Aan het nieuwe tijdperk hebben wij ook met onze eigen studio bijgedragen door juist niet voor de commercie te gaan werken, maar voor het publieke domein en daarin te praten over dingen als burgerschap.”

Een enerverend tijdperk is het, op een pakkende plek. „In China voel je wat je hier ook voelt, maar dan in het driedubbele kwadraat; alles groeit, gaat vooruit. Ondanks de crisis heb je dat hier nog steeds. En crisis of niet, we zitten gewoon in een historisch-cultureel zo boeiende omgeving dat vijf of tien jaar niet tellen.”

Voorbeschikking of toeval? „Onze hond heet Boeddha. Toen we met het gezin in Japan waren, gingen de kinderen (een dochter van tien en een zoon van veertien, MJD) elke tempel binnen. En overal schreven ze op de papertjes die je in de beelden mag stoppen: 'Ik wil een hond, ik wil een hond.' Dochterlief was er heilig van overtuigd dat er bij thuiskomst een hond zou zijn: „Want we hadden er toch voor gebeden? Wat een teleurstelling! Een jaar later, na goed lobbyen, hadden ze het toch voor elkaar. En we ontdekten pas later dat onze hond geboren was op de dag dat Boeddha de verlichting bereikte. Waarmee ik toch maar wil zeggen dat onze Friese Stabij misschien de reïncarnatie is van?”

Terug naar Self Unself: „Ik vind het belangrijk dat we de student centraal stellen, met zijn eigen geschiedenis, zijn eigen interesses. Dat is het startpunt. Uiteindelijk wil hij, na het besluit om creatief te worden, door zijn werk praten; een echte verbinding tussen wat je maakt en wie je bent. Maar ik zie ook mensen kiezen voor altruïstische projecten, sociale relevantie, samenwerking. Zij zijn, en dat hoort bij deze tijd, bezig met het grotere dan ik, terwijl ze zich er niet in verliezen. Ze blijven gek genoeg heel dicht bij zichzelf. In nieuwe economieën, zoals ruilhandel, zie je dat mensen juist enorm betrokken zijn bij de producten die ze ruilen. Op allerlei manieren vind ik de thema's Self en Unself in combinatie met elkaar interessant. Juist door het naar buiten te brengen, wil ik het voor mezelf scherper krijgen en leer ik ook. Door er met mezelf, ontwerpers en mensen over te praten. Thematiseren en exposeren als een vorm van research.” Aansluitend voegt hij de twee exposities samen en laat ze naar Oost-China reizen. „Naar het creative festival van Shenzhen in december. En vervolgens naar Milaan.”

Useful Art

Self Unself is de proloog voor de tentoonstelling Museum of Arte Útil (7 december tot 1 april 2014) in het Van Abbe: „Kunst die bruikbaar is en daardoor al een link met design heeft. Sociale kunst, dingen met mensen, kunst die problemen oplost. Het icoon van die tentoonstelling – vind ik zelf heel leuk – is het urinoir van Marcel Duchamp dat hij in 1917 signeerde met R. Mutt, Duits voor armoede, en op de rug in een museumzaal legde. Door iets van context te veranderen en onbruikbaar te maken, kun je er dus nog honderd jaar over praten.”

Dat lijkt op balanceren tussen een soms dunne en soms hele dikke scheidslijn op de grens van kunst en design. „Heel mooi gezegd. Het grote verschil is dat kunst autonoom is en wij onafhankelijk ingesteld zijn, voor mij een belangrijk onderscheid. Krijgt iets een waarde of méérwaarde doordat iemand het maakt? Bij ons hebben dingen waarde doordat ze bruikbaar zijn, of in elk geval dat pretenderen en ze worden nog leuker omdat je weet dat ze gemaakt zijn door mensen die er een idee over hadden, een visie op de maatschappij en op de mens. Bij kunst is het toch andersom; soms is het nog bruikbaar ook. Maar je begint je af te vragen: ‘Waarom staat het hier, wat betekent het?’ en niet: ‘Wat zou het voor me kunnen doen, waarvoor kan ik het gebruiken?’”

Beeldmerken

Na design en kunst komt hij te spreken over het grafisch werk van Thonik. Eén van de redenen waarom zijn en Nikki's bureau de huisstijl voor de gemeente Amsterdam wilde doen, was 'om echt een band te maken tussen stad en burgers'. „We gaven de stad drie kruisen omdat ze een teken zijn dat iedereen ervaart als van die stad, als van de Amsterdammers zelf. We hebben dus een teken gegeven aan de overheid die hoort bij de mensen. Daarmee zet je een stap in het je opnieuw bewust zijn van je burgerschap.”

Hij wil niet kritisch zijn, maar volgens hem ontbreekt dat element in het logo van Eindhoven. „Al is het wel goed dat het citymarketing en overheidscommunicatie in één beeld terugbrengt; heel uniek en leerzaam en experimenteel, juist zaken die ik belangrijk vind in een ontwerp. Ik keek er net nog even naar, maar dan mist het voor mij – maar misschien ben ik niet Eindhovenenaar genoeg – een band met Eindhoven, een beeld dat echt van de stad is. Er wordt een nieuw beeld aangedragen waar-

van, als we het dertig jaar volhouden, iedereen zal zeggen: ‘Dat is Eindhoven’, want het is een sterk beeld, herkenbaar. Het is géén compromis geworden. Maar de ingewikkelde verbeelding van het ‘wij’ ontbreekt.”

Dat zit wel in het nieuwe logo van de SP. Was getekend: Thonik. „Ik moet niet te lang... Oh nee, ik mocht wel over mezelf praten. De SP was verknocht geraakt aan de gegooide tomaat, maar wij zagen een veel positiever beeld, ook van de toekomst die je wilt bereiken. Vandaar een veel neutraler logo. Toch die tomaat, want die was al van hen en in hun harten geland, maar dan anders. Buiten zag iedereen voor het eerst de SP, een club die iets wil bereiken in Nederland in plaats van een actiep partij zijn. De link van een symbool waar mensen al een band mee hebben en een krachtig beeld met nieuwe potentie. Dat vind ik belangrijk.”

Je eigen ding

Nog iets belangrijks. Zijn gezin. „Ik heb maar één leven en doe nu al twee dingen die ik zie als onderdeel van leven, niet als werk. De grootste uitdaging is om dat als een geheel te gaan zien, in mijn beleving heb ik niet eens twee petten op. Wel spannend. Maar het is ook een voedingsbodem voor thuis. De kinderen zijn gewend aan werkende ouders en een druk leven. Tegelijk hebben we veel tijd voor hen. Tot een paar jaar geleden namen we ze vaak mee op reizen, naar onze tentoonstellingen in het buitenland: een week werken, nog twee weken vakantie erachteraan. Dat zorgde wel voor een enorme band, maar werd te druk, dus zijn we minder tentoonstellingen gaan maken. Nu hebben we een huis in Frankrijk waar we vaak samen zijn.”

Worden de kinderen ook designers? „Talenten hebben ze, maar ze hoeven geen klonen van hun ouders te worden. Onze dochter kan zo naar de Design Academy. Onze zoon is dol op vissen en vangt joekels van karpers. Gaat-ie met z'n vriendje nachtvisen op een camping in Landsmeer; twee jongens van veertien met een blieper op de lijn.”

Hij is dus volkomen zichzelf. Thomas legt meteen het verband met Self en de DAE: „Dat vind ik het unieke van hier; dat er geen smaakpolitie is, geen stijl, wel een methode, een mentaliteit. Geen eenheidsworst; zelfs binnen één afdeling zie je mensen met totaal verschillend werk afstuderen. Dat zit echt in de genen van deze academie en dat vind ik zo waardevol; voor je eigen dingen gaan, of je nu veertien of achttien bent.”

‘DAT VIND IK HET
UNIEKE VAN HIER:
DAT ER GEEN
SMAAKPOLITIE IS’